

ÖĞRETMENLERİN FİZİKSEL CEZALANDIRMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

B.Yavuz HATUNOĞLU*
AşkıM HATUNOĞLU**

Özet: Bu araştırmada öğrencilerin istenmeyen davranışlarını söndürmek amacıyla fiziksel olarak cezalandırmalarına ilişkin öğretmenlerin ve stajyer öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen 7 maddelik bir anket kullanılmıştır. Bu anket 2001-2002 eğitim öğretim yılında Ağrı il merkezinde görev yapan 76 öğretmen ve 92 stajyer öğretmene uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre Kadın öğretmenlerin %54.1'i, erkek öğretmenlerin %74.4'ü, Kadın stajyer öğretmenlerin 24.2'si ve erkek stajyer öğretmenlerin %61.5'i fiziksel cezaya baş vurmaktadırlar. Ayrıca öğrenciliğinde fiziksel cezaya maruz kalanların istenmeyen öğrenci davranışlarını söndürmek için fiziksel cezalandırma yolunu daha çok tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstenmeyen davranış, fiziksel cezalandırma

I. Giriş

Okulda öğrencilerin istenmeyen davranışlarının söndürülmesinde fiziksel olarak cezalandırmanın yeri ve durumu öğretmenlerin görüşleri açısından incelenmesi bu araştırmanın inceleme konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmada, öğretmenlerin, öğrenim süreci içinde öğrencilerin istenmeyen davranışlarını söndürmek için fiziksel olarak cezalandırmayı onaylayıp onaylamadıkları, öğrencilik yaşantıları sırasında kendilerinin fiziksel olarak cezaya maruz kalıp kalmadıkları, eğitim ve öğretimde fiziksel olarak cezalandırmanın olup olmaması konusundaki görüşleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir.

Günümüzde eğitimde şiddet olgusu çok sık görülen ve önlenemeyen bir yükselişe sahip gelişim göstermektedir. Eğitim süreci içinde şiddete en sık çocuklar maruz kalmaktadır. Çocuğa uygulanan şiddet şöyle tanımlanabilir; “çocukların bedensel, zihinsel yada ruhsal sağlıklarına zarar veren, gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmalarıdır.” Çocuklara şiddet uygulaması sonucunda psikolojik bozukluklar ve çöküntüler ortaya çıkabilmektedir. Çağdaş eğitim anlayışına göre şiddet;

---

* Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, Ağrı Eğitim Fakültesi.

** Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, Ağrı Eğitim Fakültesi.

_ Öğrencilerin öğretmene, yöneticiye, öğrenmeye, derse ve ders gereçlerine karşı olumsuz tutum ve davranış takınmasına, başarısız olmasına (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

_ Öğrencilerin pasif, ürkek, pısrık olmasına (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

_ Öğrencilerin okulu terk etme, dersi bırakma, dersi kaçırma gibi davranışlara yönelmesine (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

_ Öğrencinin kendisine karşı geliştirdiği “benlik “ ve “ değerlilik “ kavramlarının zayıflamasına (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

_ Bazı öğrencilerin otorite kurma ve sınıfın kontrolünü ele geçirmek amacıyla sert ve kaba davranmasına neden olabilir (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

_ Öğrenciyle öğretmen arasındaki sevgi ve saygı bağı zayıflar. Çevrenin okula ve öğretmenlere duyduğu güven azalır. Okul aile ilişkileri zedelenir (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Ceza verilen çocuklarda öğretmene, derse, okula karşı soğukluk, ilgisizlik oluşur ve arkadaşlarına karşı aşağılık duygusu, kızgınlık, öfke gelişebilir. Dodson’a göre çocuklar şu şekilde şiddete yönelebilirler; Anne baba çocuğun psikolojik ihtiyaçlarını yerine getiremez ve çocukta nefret, öfke, şiddet duyguları uyandırır

1) Çocukların şiddete başvuran anne babalarını taklit etmeleriyle

2) Anne baba çocuğun göstereceği şiddet hareketlerine karşı çıkmadıkları sürece

3) Genel olarak çocuklar şiddet duygularını boşaltma olanağı bulamadıkları zaman (Akt. Turam,1996, s.391).

Şiddet konusunda yapılan çalışmaların sonucunda şiddetin tek bir nedenle açıklanamayacağı görüşü ağırlık kazanmıştır. Tezcan’a göre şiddet bugün toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır. Çevredeki okul, aile, ekonomik örgütler vb. toplumsal kurumlar şiddet sürecinde devreye girmektedir.

Tezcan şiddetin bir engellenme sonucunda ortaya çıktığını belirtmektedir. Bunun nedeni olarak bireyin bizim gibi toplumlarda kendini gerçekleştirme ve geliştirme konularında kısıtlı imkanlara sahip olmasını göstermektedir.

Bu durum bireyin yaratıcılığını engellediği için birey kendini kanıtlamanın tek yolu olarak Şiddeti görmektedir (Tezcan, 1996, s.60).

Saldırgan davranışların ve şiddetin en önemli kaynaklarından birisi de ailedir. Çocuk için saldırganlığın boşaltılmasını sağlayan en doğal aktivite oyundur.

Anne baba çocuğun oyun sırasındaki saldırgan davranışlarını olumlu yönde pekiştirir ve desteklerse ödüllendirmiş olur (Köknel, 1996, s.36).

Çocuğun istediklerini bağırıp, çağırarak ağlayarak, vurup kırarak kabul ettirmeye çalışması engellenmez ve denetlenmezse saldırganlığa pirim verilmiş olur.

Bu durum çocuğun saldırgan davranışları benimsemesine ve kişilik özelliği haline getirmesine neden olur. Aynı durum ergenlik dönemi içinde geçerlidir (Köknel, 1996).

Köknel (1996), toplumumuzda delikanlılık yada kabadayılık adı altında saldırganlık içeren davranışların birer erkek özelliği olarak hoş görüldüğünü ve bu davranışların birer kişilik özelliği haline geldiğini belirtmektedir.

Ona göre çevredekilerin sergilediği davranışlar çocuklar ve gençlerin öğrenmelerine temel oluşturur böylece toplumdaki saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleri kolayca benimsenmekte, tekrar edildikçe de bu öğrenme pekiştirilmektedir.

Eğitim yöntemi olarak baskı, korkutma ve dayakta benzer etkiyi yaratmaktadır.

Köknel bu tür uygulamaların birer eğitim yöntemi olarak kullanıldığı ortamlarda yetişen çocukların suç işleme oranlarının yüksek olduğunu gösteren araştırma bulguları olduğundan bahsetmektedir.

Lora ve Schultz'a göre çocuklara saldırganlık öğretilir. Bunun yanı sıra şiddet eğilimli ve saldırgan ergenler intihar davranışı için bir risk grubu oluşturmaktadır (Lore ve Schultz, 1996, s. 28- 34).

Toplumun çekirdeği olan aile yapısı içindeki şiddet çocuğu olumsuz etkilemekte ve gelecekte şiddet eğilimini benimsemesine neden olmaktadır.

Özellikle çocuğa karşı şiddet birçok toplumda hoşgörülle karşılanmakta ve cesaretlendirilmektedir. Anne babanın çocuğuna karşı gösterdiği şiddet bir biçimde onaylanmaktadır.

Bireyin özellikle çocukluk döneminde ailedeki şiddetin kabul gördüğünü gözlemlemesi ileriki yaşamında bu davranışları sürdürmesine zemin hazırlamaktadır (Seltzer ve Kalmuss , Akt. İçli, 1998, s.25).

Sayı1, aile içi şiddet sonucunda anksiyete, depresyon, travmatik stres bozukluğu, madde kullanımı ve intihar gibi birçok ciddi psikolojik sorunlar ortaya çıktığını belirtmektedir (Sayıl 1994, s. 273- 276).

Bunun yanı sıra evde kadına uygulanan şiddet çocukların ruh sağlığını da olumsuz etkilemekte ve ileride çeşitli sosyal sorunlar ve okul sorunları baş gösterebilmektedir.

Bu tür aile ortamlarında yetişen erkek çocukları ileride babaları gibi şiddete başvurma, kız çocukları ise şiddet kullanan kişilerle ilişkiye girme riski taşımaktadır.

Çocuğa şiddet uygulayan kişiler çoğu kez tanıdığı evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresin-de bulunan erişkinlerdir. Fiziksel istismar okullarda cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır (İzmir Sivil Toplum Örgütleri, Çocuk Hakları Çalışma günleri raporu, 1996, İzmir).

Bu konuda yapılan birkaç araştırmadan örnek verilecek olursa ; D. Gözütok araştırmasın da değişik ortaokul ve liselerde 596 öğrenci ile çalışmış ve sonuçta öğretmenlerin çocukla başa çıkma yöntemi olarak kulak çekme, sa çekme, tokat atma, başını sıraya vurma, taş ve kemik misketle başa vurma, hakaret, küfür, şiddetli dayak, tekme atma, tebeşir, silgi fırlatma, sıra dayağı atma gibi davranışlara başvurdukları anlaşılmıştır (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Öner ve çalışma grubu tarafından gerçekleştirilen anket çalışması 600 öğrenciyi kapsayacak şekilde planlanmış, İstanbul'un Ümraniye, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerindeki özel ve devlet okullarında yapılan çalışmada özellikle ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin öğrencilerle ilgili iletişim, demokratik katılım ve şiddet unsurları sorgulanmıştır (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Anket sonuçlarında vurgulanan en önemli unsur eğitimde şiddetin adeta bir yöntem olarak benimsenmesidir. Bunun yanı sıra ankette okullarda öğrenciye yönelik şiddet uygulamasında öğretmenlerin yetişme tarzı ve aldıkları eğitimin önemi vurgulanmıştır.

Türnüklü ve şahin, İzmir de alt sosyo ekonomik seviyedeki 23 ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıflarındaki öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla "ilköğretim okullarında çatışma ve çözüm stratejileri" ne ilişkin bir araştırma yapmışlardır.

Örnekleme grubu seçilerek yürütölen araştırma sonuçları ilköğretim okullarında öğrenciler arasındaki sorunlara karşı daha çok şiddet, şikayet, öfke, küfür, öğüt verme gibi yıkıcı yöntemlere başvurulduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin % 33'ü öğrencilerin kendi aralarındaki sorunları kavga ederek, % 11'i küfürleşerek, % 10'u konuşarak, % 9'u şikayet ederek çözdüklerini belirtmişlerdir (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Öğrencilerin de yine % 33'ü sıkıntılarını kavga ederek aşmaya çalıştıklarını, % 21'i sorunları konuşarak, % 12'si uyuyarak, % 11'i kendi aralarında uzlaşma yolu bularak hallettiklerini ifade etmişlerdir.

Arıkan, 15 - 24 yaş arası gençlerle yaptığı çalışmada Türkiye'de ilk kez hoşgörö profilini çıkartmıştır (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Yapılan çalışmada çıkan sonuçta hoşgöröden çok şiddetin ağırlık kazandığı ve Türkiye'de genç kesimin ciddi bir şiddet potansiyeli taşıdığı ortaya ıkmiştir.

"Gençlik, şiddet ve hoşgörö" başlığı altında gerçekleştirilen çalışmada çeşitli ekonomik gelir düzeylerinden 545 gencin yaklaşık 3/2'sinin (% 64,5) gözlerini kırpmadan şiddete başvurabileceklerini göstermiştir (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Gençler şiddetin gerekli olduğunu düşündükleri ortamları ise, % 91,7 cana kasıt, % 83,2 namus, % 62,8 haksızlığa uğramak olarak sıralamışlardır. Ancak aynı araştırmada ortaya çıkan bir başka bulgu "adeta patlamaya hazır bir bomba ile yaşanıldığı" sonucu olmuştur.

Gençlerin % 44,8'i şiddet uygulamayı karşı tarafın söz dinlememesi ve yanlış davranması halinde haklı görürken, % 41,6'sı da herhangi bir nedenle öfkelenirildiklerinde şiddete başvurabileceklerini açıklamışlardır (<http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>).

Eğitim süreci içinde yürütülen bir takım faaliyetler çocuklarda görülen şiddet eğilimini azaltabilmektedir.

Örneğin, Norveç'te 1991 yılında okullarda şiddeti azaltmayı amaçlayan bir çalışmada yöneticiler, öğretmenler ve veliler birlikte çalışarak iki yıl içinde okullardaki şiddet, okuldan kaçma, hırsızlık ve okul eşyalarına zarar verme olaylarını % 50 oranında azaltabilmişlerdir (www.hurriyetim.com.tr\hur\turk).

Toplum ve eğitim sistemindeki şiddete eğilim ve çarpıklık gençler üzerinde olumsuz etkide bulunmakta onların hayata ve insana bakış açısını telafisi imkansız kalıcı izler bırakarak bozmaktadır.

II. Yöntem

A.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2001-2002 eğitim öğretim yılında Ağrı il merkezinde görev stajyer ve asil öğretmenler oluşturmuştur. Örneklem grubu ise, bu evrenden tesadüfi olarak seçilen 92 stajyer ve 76 asil öğretmen olmak üzere toplam 168 öğretmenden oluşmuştur.

B. Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen, öğrencilere fiziksel şiddet uygulayıp uygulamadığı, kendisine öğrencilik yaşantısında fiziksel şiddet uygulanıp uygulanmadığı gibi sorulardan oluşan 7 soruluk çoktan seçmeli bir anket kullanılmıştır.

C. Verilerin Çözümlemesinde Kullanılan İstatistiksel Analizler

Araştırmada anket aracılığıyla toplanan verilerin istatistiksel analizinde, X² analizi kullanılmış olup bu analiz bilgisayarda SPSS for Windows 10.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. 0.05 düzeyinde manidarlık aranmıştır.

III. Bulgular

Anket verilerinin değerlendirilmesinde, stajyer ve asil öğretmenler ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerine fiziksel şiddet uygulayıp uygulamadıklarına ilişkin görüşleri, cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Stajyer ve Asil Öğretmenlerin Öğrencilere Fiziksel Şiddet Uygulayıp Uygulamadıkları ile İlgili Görüşleri

		Fiziksel Ceza Uygulama Durumu				X^2_h	Önem Düzeyi
		EVET		HAYIR			
		N	%	N	%		
Stajyer Öğretmen	Erkek	16	61.5	10	38.5	11.437	P<0.001
	Kadın	16	24.2	50	75.8		
	TOPLAM	32	34.8	60	65.2		
Asil Öğretmen	Erkek	29	74.4	10	25.6	3.418	p>0.05
	Kadın	20	54.1	17	45.9		
	TOPLAM	49	64.5	27	35.5		

S.D.= 1

Tablo 1 incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenler arasında, fiziksel şiddet uygulayıp uygulamama açısından farklılık olup olmadığı X^2 anazili ile incelenmiş, stajyer öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 11.437 olarak p<0.001 önem düzeyinde, asil öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 3.418 olarak p>0.05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, erkek ve kadın öğretmenler arasında, fiziksel şiddet uygulama durumları açısından farklılık olduğunu göstermektedir.

Tablo incelenmeye devam edildiğinde, stajyer öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 61.5'i, kadın öğretmenlerin ise % 24.2'si fiziksel şiddet uygulamakta olduğu görülmektedir. Stajyer erkek öğretmenlerden yaklaşık üçünden ikisi fiziksel şiddet uygularken, Kadın stajyer öğretmenlerden yaklaşık olarak dördünden biri fiziksel şiddet uygulamaktadır.

Tablo 1'in incelenmesine devam edildiğinde, asil öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 74.4'i, kadın öğretmenlerin ise % 54.1'inin fiziksel şiddet uyguladığı görülmektedir. Asil erkek öğretmenlerden yaklaşık dördünden üçü fiziksel şiddet uygularken, kadın asil öğretmenlerden yaklaşık dördünden ikisi fiziksel şiddet uygulamaktadır.

Öğretmenlerin, öğrencilik yaşantıları sırasında fiziksel cezaya maruz kalıp kalmamalarına ilişkin durumları, cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Stajyer ve Asil Öğretmenlerin Öğrencilik Yaşantıları Sırasında Fiziksel Cezaya Maruz Kalıp Kalmadıkları ile İlgili Görüşleri

		Fiziksel Cezaya Maruz Kalma Durumu				X^2_h	Önem Düzeyi
		EVET		HAYIR			
		N	%	N	%		
Stajyer Öğretmen	Erkek	24	92.3	2	7.7	3.715	P<0.01
	Kadın	49	74.2	17	25.8		
	TOPLAM	73	79.3	19	20.7		
Asil Öğretmen	Erkek	37	94.9	2	5.1	16.871	P<0.001
	Kadın	20	54.1	17	45.9		
	TOPLAM	57	75.0	19	25.0		

S.D.= 1

Tablo 2 incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenler arasında, fiziksel cezaya maruz kalıp kalmama açısından farklılık olup olmadığı X^2 anazili ile incelenmiş, stajyer öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 3.715 olarak $p<0.01$ önem düzeyinde, asil öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 16.871 olarak $p<0.001$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, erkek ve kadın öğretmenler arasında, fiziksel cezaya maruz kalma durumları açısından farklılık olduğunu göstermektedir.

Tablo incelenmeye devam edildiğinde, stajyer öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 92.3'ünün, kadın öğretmenlerin ise % 74.2'sinin öğrencilik yaşantısı sırasında fiziksel cezaya maruz kaldığı görülmektedir. Stajyer erkek öğretmenlerin neredeyse tamamının fiziksel cezaya maruz kaldığı, kadın stajyer öğretmenlerin ise yaklaşık olarak dördünden üçünün fiziksel cezaya maruz kaldığı görülmektedir.

Tablo 1'in incelenmesine devam edildiğinde, asil öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 94.9'unun, kadın öğretmenlerin ise % 54.1'inin fiziksel cezaya maruz kaldığı görülmektedir. Asil erkek öğretmenlerin de neredeyse tümünün fiziksel cezaya maruz kaldığı, kadın asil öğretmenlerin yaklaşık dördünden ikisinin fiziksel cezaya maruz kaldığı görülmektedir.

Öğretmenlerin, öğrencilere gerektiğinde fiziksel şiddet uygulanmasına ilişkin görüşleri, cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Stajyer ve Asil Öğretmenlerin Öğrencilere Gerektiğinde Fiziksel Şiddet Uygulanıp Uygulanmayacağı ile İlgili Görüşleri

		Öğrencilere Gerektiğinde Fiziksel Ceza Uygulanabilir										X^2_h	Önem Düzeyi
		Tamamen doğru		Doğru		Kararsızım		Yanlış		Tamamen Yanlış			
		n	%	n	%	n	%	N	%	n	%		
Stajyer Öğretmen	Erkek	13	50	4	15.4	5	19.2	1	3.8	3	11.5	10.928	P<0.05
	Kadın	12	18.2	13	19.7	16	24.2	13	19.7	12	18.2		
	TOPLAM	25	27.2	17	18.5	21	22.8	14	15.2	15	16.3		
Asil Öğretmen	Erkek	13	33.3	12	30.8	5	12.8	6	15.4	3	7.7	9.027	p>0.05
	Kadın	3	8.1	14	37.8	4	10.8	8	21.6	8	21.6		
	TOPLAM	16	21.1	26	34.2	9	11.8	14	18.4	11	14.5		

S.D.= 4

Tablo 3 incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenler arasında, öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasına ilişkin görüşler açısından farklılık olup olmadığı X^2 anazili ile incelenmiş, stajyer öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 10.927 olarak $p<0.05$ önem düzeyinde, asil öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 9.027 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, erkek ve kadın

öğretmenler arasında, öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasına ilişkin görüşler açısından farklılık olduğunu göstermektedir.

Tablo 3 incelenmeye devam edildiğinde, gerektiğinde öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasına ilişkin olarak, stajyer öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 65.4'ünün, kadın öğretmenlerin ise % 37.9'unun "tamamen doğru" ve "doğru" seçeneklerini tercih ettikleri görülmektedir. Stajyer erkek öğretmenlerin üçünden ikisinin gerektiğinde öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasını onayladığı, kadın stajyer öğretmenlerin ise yaklaşık olarak üçünden birinin gerektiğinde öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasını onayladığı görülmektedir.

Tablo 3'ün incelenmesine devam edildiğinde, asil öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 64.1'inin, kadın öğretmenlerin ise % 45.9'unun "tamamen doğru" ve "doğru" seçeneklerini tercih ettikleri görülmektedir. Asil erkek öğretmenlerden üçünden ikisinin gerektiğinde öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasını onayladığı, kadın asil öğretmenlerin yaklaşık dördünden ikisinin gerektiğinde öğrencilere fiziksel şiddet uygulanmasını onayladığı görülmektedir.

Öğretmenlerin, kendi öğretmenlik uygulamalarına göre kendilerini hangi öğretmen tipinde algıladıkları cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Stajyer ve Asil Öğretmenlerin Kendilerini Öğretmen Tipi Olarak Algılamaları ile İlgili Görüşleri

		Algılanan Öğretmen Tipi								X ² _h	Önem Düzeyi
		Otoriter		Hoşgörülü		Demokratik		Disiplinli			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Stajyer Öğretmen	Erkek	4	15.4	8	30.8	6	23.1	8	30.8		p<0.01
	Kadın	12	18.2	17	25.8	33	50.0	4	6.1	12.176	
	TOPLAM	16	17.4	25	27.2	39	42.4	12	13.0		
Asil Öğretmen	Erkek	2	5.1	9	23.1	18	46.2	9	23.1		p>0.05
	Kadın	5	13.5	8	21.6	14	37.8	9	23.1	2.853	
	TOPLAM	7	9.5	17	22.8	32	43.2	18	24.3		

S.D.= 3

Tablo 4 incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmenler arasında, kendi öğretmenlik uygulamasını algılama açısından farklılık olup olmadığı X² anazili ile incelenmiş, stajyer öğretmenlere ilişkin X² değeri 12.176 olarak p<0.01 önem düzeyinde anlamlı, asil öğretmenlere ilişkin X² değeri 2.853 olarak p>0.05 önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu, stajyer erkek ve kadın öğretmenler arasında, öğretmenlik uygulamalarını algılama açısından

farklılık olduğunu, asil öğretmenler arasında ise görüş farklılığı olmadığını göstermektedir.

Tablo 4 incelenmeye devam edildiğinde, stajyer öğretmenlerden, erkek öğretmenlerin % 30.8'inin hoşgörülü ve % 30.8'inin de disiplinli, kadın öğretmenlerin ise % 50.0'sinin demokratik oldukları görülmektedir. Stajyer erkek öğretmenlerin dörtte birinin hoşgörülü, dörtte birinin disiplinli, Kadın stajyer öğretmenlerin ise yarısının demokratik oldukları görülmektedir.

Tablo 4'ün incelenmesine devam edildiğinde, asil öğretmenlerin görüşleri arasındaki farka ilişkin X^2 değeri istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştu, bu bulgu erkek ve kadın öğretmenler arasında öğretmenlik uygulamalarını algılama açısından farklılık olmadığını göstermektedir. Tablodan, gerek erkek gerekse kadın öğretmenlerin en fazla demokratik, daha sonra disiplinli ve hoşgörülü oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin, öğrencilik yaşantıları sırasında fiziksel cezaya maruz kalıp kalmamalarına durumları, öğretmenlik yaşantısında fiziksel şiddet uygulayıp uygulamamalarına göre incelenmiş ve bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Stajyer ve Asil Öğretmenlerin Öğrencilik Yaşantıları Sırasında Fiziksel Cezaya Maruz Kalıp Kalmamaları ile Öğretmenlik Sırasında Fiziksel Ceza Kullanmaları ile İlgili Bulgular

	Fiziksel Ceza Kullanma durumu	Fiziksel Cezaya Maruz Kalma Durumu				X^2_h	Önem Düzeyi
		EVET		HAYIR			
		n	%	N	%		
Stajyer Öğretmen	Evet	27	37.0	46	63.0	0.757	p=0.384
	Hayır	5	26.3	14	73.7		
	TOPLAM	32	34.8	60	65.2		
Asil Öğretmen	Evet	27	77.2	13	22.8	16.104	p=0.000
	Hayır	5	26.3	14	73.7		
	TOPLAM	32	64.5	27	35.5		

S.D.= 1

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin öğrencilik yaşantıları sırasında fiziksel cezaya maruz kalıp kalmama durumları açısından, öğrencilere fiziksel şiddet uygulayıp uygulamamalarında farklılık olup olmadığı X^2 analizi ile incelenmiş, stajyer öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 0.757 olarak $p>0.384$ önem düzeyinde anlamsız, asil öğretmenlere ilişkin X^2 değeri 16.104 olarak $p<0.000$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu, stajyer öğretmenler arasında, fiziksel cezaya maruz kalma durumlarına göre fiziksel ceza uygulamaları açısından aralarında fark olmadığını, asil öğretmenler arasında, fiziksel cezaya maruz kalma durumlarına göre fiziksel ceza uygulamaları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir.

Tablo 5 incelenmeye devam edildiğinde, stajyer öğretmenlerden fiziksel cezaya başvuranların, öğrencilik yaşantıları sırasında fiziksel cezaya maruz kalanların da kalmayanların da oldukları görülmektedir.

Yine Tablo 5'te, asil öğretmenlerden, öğrencilik yaşantısı sırasında fiziksel cezaya maruz kalanların, fiziksel cezaya başvurma oranı % 77.2 olup, öğrencilik yaşantısı sırasında fiziksel cezaya maruz kalmayanların, fiziksel cezaya başvurma oranının % 26.3'te kaldığı görülmektedir. Bu bulguya dayanarak, asil öğretmenlerden, öğrencilik yaşantısı sırasında fiziksel cezaya maruz kalanlarının, daha sıklıkla fiziksel cezaya başvurdukları söylenebilir.

IV. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayanarak elde edilen bulgulara bakılacak olursa eğitimin bel kemiğini oluşturan öğretmen camiasının şiddete karşı eğilim ve tutumlarının ürkütücü boyutlarda olduğu görülebilir. Araştırma sonuçlarına göre stajyerlik döneminde öğretmenlerde görülen ve öğrenciyle başa çıkıp ondaki olumsuz davranışları ortadan kaldırmayı amaçlayan ve bunu şiddet kullanarak çözmeye çalışan davranış tarzı meslekte tecrübe ve birikim sahibi olunan asil öğretmenlik döneminde sönmülmemekte aksine şiddet hızını arttırmış şekilde devam etmektedir.

Öğretmenler şiddeti adeta öğrenciye yaklaşımın kaçınılmaz sonucu olarak görmektedir.

Araştırmadan çıkan diğer ilginç bir bulguda bugün şiddet uygulayan öğretmenlerin kendilerinin de geçmişte eğitim sistemi içinde şiddete maruz kalmış bireyler olmalarıdır.

Şiddet eğitim sistemi içinde ne yazık ki geleneksel biçimde devam etmektedir ve olağan görülmektedir.

Bu durumda sistemin baştan aşağı gözden geçirilmesi ve öğretmenlerin üniversitelerdeki yetiştirilme koşullarından itibaren tüm yapının yeniden düzenlenerek eksikliklerin giderilmesi zorunludur.

Gerekirse hizmet içi eğitim programlarıyla yani yine eğitimle sorunu çözmek mümkün olabilir.

Öğretmenlere şiddetin çözüm olmadığı, öğrenciyle sağlıklı bir biçimde iletişime girme ve sorunları böylece çözümlene yolları ve daha önemlisi ruh sağlığı yerinde olan bir toplum sürecinde eğitimcilerin önemi, görevleri bilimsel temellere dayandırılarak verilmeli buna paralel olarak ta uygulama süreci dikkatle takip edilmelidir.

Yeniden yapılandırma sürecinde öğretmenlerin kafasında yer etmiş olan şiddet eğilimi tamamen silinmeli bunun yerine daha yapıcı ve fonksiyonel çözüm yolları gösterilmeli hatta yaratıcı biçimde yeni çözüm yolları teklifleri için eğitimciler cesaretlendirilmelidir.

Ayrıca bir sonraki araştırmada; bu öğretmenlerin hangi aile ortamından geldikleri ve ailelerinde şiddetin var olup olmadığı incelenirse daha sağlıklı olur.

Abstract: In this study the conceptions of teachers and student teachers about physical punishment apply to cease undesired behaviors have been examined. To gather data a questionnaire included 7 items developed by researchers has been used. Subjects for this study were randomly selected 76 teachers and 92 student teachers in the province of Ağrı in 2001-2002 semester.

As a result of the study it has been found out that 54.1% of female teachers, 74.4% of male teachers, 24.2% of female student teachers and 61.5% of student teachers apply physical punishment. Results showed that who has been punished physically during studentship prefers more often the way of physical punishment to cease undesired behaviors of students.

Key Words: Undesired behavior, physical punishment

Kaynakça

- Doğan, İ, (2002) **Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar**, Ankara, Pegem A Yayıncılık,
- İçli, T.G , (1994) **Kriminoloji**, (38-45) Ankara, Bizim Büro Basımevi,
- Köknel, Ö, (1996) **Bireysel ve Toplumsal Şiddet**, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi,
- From, E (1979), **Sevgi ve Şiddetin Kaynağı**, (Çev:Y. Salman/ N. İçten), İstanbul,
- İzmir Sivil Toplum Örgütleri, **Çocuk Hakları**, Çalışma Günleri Raporu, 1996, İzmir
- Lore, R.K, Schultz, L.A 1996, İnsan Saldırganlığının Kontrolü : Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, (Çev: Hatice Karaçanta), Türk Psikoloji Bülteni, Cilt: 2, Sayı, 5,
- Tezcan, M 1996, **Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul**, Cotigo, Sayı, 67,
- Turam, E 1996, **TV. deki Şiddetin Çocuklara Etkileri Üzerine Farklı Bir Bakış**, Cotigo, Sayı, 67, S. 391- 406,
- Sayıl, I, 1994 “Bir Ruh Sağlığı Sorunu Olarak Şiddet”, *Kriz Dergisi*, 2,
- Yavuzer, H 1992, **Çocuk ve Suç**, Altın Kitaplar, İstanbul,
- <http://orgm.meb.gov.tr.rehberlik\ortaogretimsubesi.htm>
- www.hurriyetim.com.tr\hur\turk